

ARCHIVES IN ISRAEL

SURVEYS ON THE INSTITUTIONAL MEMBERS

OF THE ISRAEL ARCHIVES ASSOCIATION

JERUSALEM 5719/1959

SCHEDATO

THE ISRAEL ARCHIVES ASSOCIATION

A. 3. 0.

ARCHIVES IN ISRAEL

REPORT ON THE INTERNATIONAL SYMPOSIUM

ON THE ARCHIVES AND DOCUMENTATION

SCHEDATO

THE NATIONAL ARCHIVES

The history of the people and of the country is to a large degree reflected in historical archives, which preserve the documentary remains of institutions and individuals of past ages.

The historical archives in Israel were established at the initiative of the Government and public institutions — the Zionist Organisation and its affiliated bodies and the General Federation of Labour — and various groups having the interests of historical research and documentation at heart.

The archives and their professional staffs are organised in the "Israel Archives Association" which was established in 1956 and is a member of the UNESCO "Conseil International des Archives".

This booklet, published by the Israel Archives Association, contains information supplied by the archives themselves about their collections and scope of activity. All archives are open to the public for inspection and research.

According to the Archives Law adopted by the Knesset in 1955, the Government Archives (The State Archives and the Archives of the Israel Defence Army) and the Public Archives (the other archives surveyed below) are under the supervision of the State Archivist. The latter is assisted by an Archives Council and by committees appointed for special purposes. The Archives Law prohibits the destruction of archival material without permission of the State Archivist.

The Archives Law imposes on the State Archivist the duty to register archival material in the possession of individuals and private bodies. This registration is carried out, in close co-operation with the Public Archives, at the Archives Registration Office, State Archives, Hakiryah, Jerusalem.

Jerusalem

THE STATE ARCHIVES

Jerusalem, Hakiryia, Tel. : 4327

Founded in 1949, the State Archives received legal status in the Archives Law, 1955, and are now the official repository of the State of Israel. The law decrees that all government offices and institutions, as well as local authorities, deposit their files in the State Archives in so far as the files are no longer required for current administrative work and will contribute to historical research in the future.

In accordance with the Archives Law the Prime Minister appointed in August 1956 a State Archivist, who has to supervise the Archives in Israel and to arrange for the disposal of records that are no longer required for administrative work and are of no value for research.

The Archives have in their possession files of the Mandatory Government of Palestine, as well as the original documents embodying Israel's statehood such as the Declaration of Independence, statutes and laws, credentials of foreign representatives, treaties with foreign powers etc.

State Archivist: Dr. A. Bein.

Director of the State Archives: Dr. P. A. Alsbeg.

THE CENTRAL ZIONIST ARCHIVES

Jerusalem, 1, Rehov Ibn Gavirol, P.O.B. 92, Tel. : 4671

The Central Zionist Archives were founded in Berlin in 1919 and transferred to Jerusalem in 1933/34. As the historical archives of the Zionist movement, the World Zionist Organisation (including its affiliated bodies) and the Jewish Agency, its function is to preserve the documentary material on the history of Zionism and of Jewish settlement in Palestine.

The main body of the Archives consists of the files of the Central Offices of the Zionist Organisation since its foundation in 1897, of the Jewish Agency, of the National Funds and of archives belonging to the principal institutions of the Jewish community in Palestine, during the period before the establishment of the State of Israel (e.g. the Vaad Leumi archives and others). These records are supplemented by archives of personalities, among them those of Theodor Herzl and the other Presidents of the World Zionist Organisation, and by the archives of various pre-Zionist and Zionist Societies.

In addition the Archives have the following subsidiary collections: library (35,000 vols.), periodicals, leaflets and small-size printed matter, photographs, voice-recording tapes and films.

The Archives publish the bibliographical bulletin "Zionist Literature" and guides to its collections and inventories. They are preparing i.a. a Hebrew edition of Theodor Herzl's collected writings in 20 volumes.

Director: Dr. A. Bein.

THE ARCHIVES OF RELIGIOUS ZIONISM

Jerusalem, Rabbi Kook Foundation, Shehunat Maimon,
P.O.B. 642, Tel. : 4709

The Archives of Religious Zionism, affiliated to the Rabbi Kook Foundation, were established in 1953.

Their object is to collect material on the history of religious Zionism and all its branches, as well as on the part played by orthodox Jewry in building up Erez Israel.

The Archives are active in four spheres: Concentrating the archives of the central institutions and national organisations of the Mizrahi movement; concentrating the archives of leading figures in religious Zionism; collecting newspapers of the religious Zionist movement, and collecting photographs and portraits of its leaders and conventions.

In charge of the Archives: N. Ben Menahem, M. S. Geshury.

THE JEWISH HISTORICAL GENERAL ARCHIVES

Jerusalem, Yad Washem Building, Har Hazicaron,
P.O.B. 1062, Tel. : 5716

With the ingathering of the exiles a growing need was felt for creating a central institution in Jerusalem to serve as a national repository for Jewish historical research which is increasingly concentrated in Jerusalem. This need was filled by the Jewish Historical General Archives — an organ of the Historical Society of Israel — which since their foundation in 1939 methodically collect archives of Jewish communities, institutions and organisations, public and private records as well as odd historical documents from the Diaspora.

After the extermination of European Jewry the Archives concentrated their efforts in post-war years on recovering the archival remnants of destroyed Jewish communities. On the initiative of the Archives, special missions and local experts conduct a systematic survey of Jewish records in various European countries in order to register and microfilm the material if unable to acquire the original documents and files. This also applies to relevant material which is found in non-Jewish archives and will complete the archives transferred to Jerusalem or replace lost Jewish records.

So far the archives or remnants thereof of about 1000 Jewish communities from dozens of countries are kept at the General Archives as well as more than 700,000 frames of microfilm.

Reports on current activities of the General Archives are published regularly in "Zion, A Quarterly for Research in Jewish History", published by the Historical Society of Israel.

The General Archives supply photographs and microfilms for research purposes against payment of expenses.

Director: D. J. Cohen, M.A.

THE CENTRAL ARCHIVES OF "YAD WASHM"

Jerusalem, Yad Washem Building, Har Hazicaron,

P.O.B. 84, Tel. : 61518, 4847

Although the project to set up the Central Archives of "Yad Washem" was initiated immediately after World War II, they were officially founded only when the "Martyrs' and Heroes' Commemoration — Yad Washem — Law" was passed in August 1953. In accordance with the tasks and aims of the "Yad Washem" institution, the Central Archives — one of its departments — collect, classify, arrange and catalogue the scattered material on the period of the holocaust.

Close contact is kept with organised groups of people coming from the same country or town, and help is offered to them in publishing monographs and books which commemorate their communities.

Among the most important collections are to be mentioned the archives of the Munich Historical Commission which include thousands of German documents dealing mainly with the extermination of German Jews, as well as testimonies given by survivors of the massacre; a great deal of documentary material on war criminals amassed in the two archival groups of the "Historical Committees" in Vienna and Linz and the "Archives of the Underground Movement in Bialystok Ghetto".

Great importance is attached to many millions of microfilmed documents which include the secret archives of the Warsaw Ghetto (Ringelblum Archives) and various papers and documents of the Gestapo and other German authorities in the occupied territories as well as documents of the Archives of the International Tracing Service at Arolsen.

Details on new acquisitions and activities of the Archives are published regularly in "Yedioth Yad Washem".

Director of the Archives: Dr. J. Kermisz.

Tel-Aviv

THE ARCHIVES OF THE ISRAEL DEFENCE ARMY

Tel-Aviv, 4, Rehov Esther Hamalka, Tel. : 25510

The Archives and Museum of the Israel Defence Army were established in 1948 by order of the Prime Minister and Minister of Defence Mr. D. Ben Gurion as a joint institution of the Defence Ministry and the Army.

This institution has the task of compiling, classifying, registering and preserving all records and exhibits bearing witness to: Jewish self-defence in Erez Israel and the Diaspora; the Jewish Defence Army; the War of Independence; the part played by Jews everywhere in wars and national liberation movements; Jewish contributions to military science.

After the enactment of the Archives' Law in 1957, the State Archivist determined that the Archives and Museum of the Israel Defence Army should serve as the official repository of all institutions affiliated to the Defence Ministry.

Director: Moshe Shilo.

ARCHIVES AND MUSEUM OF THE JEWISH LABOUR MOVEMENT

Tel Aviv, Beit Lessin, 26, Rehov Hanassi Ch. Weizmann,
P.O.B. 303, Tel. : 24709

The main purpose of the Archives, founded in 1932, is to serve as a centre for all material, information and research on the origin, history and scope of the labour movement; to collect and preserve any item that has a bearing on the activities, struggles and achievements of the movement as a whole, both in the Jewish-Zionist and international field.

Directors: J. Zerubavel — B. J. Michaly

THE JABOTINSKY-INSTITUTE IN ISRAEL

Tel-Aviv, 38 Rehov King George, P.O.B. 2171, Tel. : 5091

The Institute was founded in 1934, closed down in 1938, but renewed its activities after the death of Z. Jabotinsky in August 1940.

The Institute aims at compiling, arranging and preserving all material that has a bearing on the national liberation movement. The whole collection centres around the personality of Z. Jabotinsky, whose numerous letters and manuscripts have been carefully collected. Special niches are dedicated to deeds of bravery and self-sacrifice for the sake of the Jewish people and homeland.

Since the Institute is meant to be both archives and museum, archival material and other exhibits are kept side by side.

Director: Dr. Joseph Paamoni.

THE GENERAL ARCHIVES OF THE TEL AVIV—JAFFA MUNICIPALITY

Tel Aviv, Municipal Building, 27 Bialik St.

The historical archives which form part of the secretarial archives of the Municipality concentrate all archival material on Tel Aviv's history from 1906 onwards when the "Ahusat Bayit" company was set up, which later changed its name to "Tel Aviv".

Town Clerk, responsible for the Municipal Archives: Yehuda Nedivi.

Rehovoth

THE WEIZMANN ARCHIVES

Rehovoth, Weizmann House, Tel. : 95-1061

In 1951 Israel's first president, Dr. Chaim Weizmann, created the Weizmann Archives which contain documentary material on the president's life-long efforts for Zionism and science; they also include nearly 10,000 of Dr. Weizmann's letters, most of them originals.

Director: Boris Gurjel.

Merchavia

ARCHIVES OF THE KIBBUTZ ARZI HASHOMER HAZAIR MOVEMENT

Merchavia, Tel. : Affulah 44

The archives were established in 1937 and collect all printed and written material concerning the Hashomer Hazair movement, the Kibbutz Arzi with all its institutions and the United Workers' Party in Erez Israel and the Diaspora.

Archivist: Mrs. Esther Sédan.

Kibbutz Lohamei Haghettaot

"GHETTO FIGHTERS' HOUSE IN MEMORY OF YIZHAK KATZNELSON"

Kibbutz Lohamei Haghettaot, Post Office Haifa

The "Ghetto Fighters' House in Memory of Yizhak Katznelson" was established on April 19, 1950, the seventh anniversary of the Warsaw Ghetto rising, to serve as a centre for documentation and research into the period of the Jewish people's tragedy and the Jewish resistance movement in the days of Nazi rule in Europe.

Among the publications issued by the archives is the compilation "Extermination and Resistance, Historical Records and Source Material", the first volume of which appeared in 1958. Similar periodical publications are issued in Hebrew.

ארכיון חייצמן מכיל, בין היתר, קרוב ל-10,000 מכתביו של ד"ר ח. חייצמן, חלקם הגדול במקורם.
הארכיון מהווה חלק ממפעל הזכרון — "יד חיים חייצמן". הוקם בנין מיוחד לארכיון חייצמן ולספריה בשדרה הראשית של "יד חיים חייצמן".
המנהל: בוריס גוריאל.

מרחביה

ארכיון הקיבוץ הארצי השומר הצעיר

מרחביה, טלפון: עפולה 44

הארכיון נוסד בשנת 1937. תחומי הפעולה הם: איסוף כל חומר הנוגע בתנועת "השומר הצעיר" החינוכית, בקיבוץ הארצי על כל מוסדותיו, במפלגת הפועלים המאוחדת בארץ ובתפוצות. אוספים עיקריים: עתונות ופירסומים של התנועה על כל הסתעפויותיה מראשית הופעתה בארץ ובעולם, כתבייד של פעילי התנועה וותיקיה, קורספונדנציה של מוסדות התנועה מימיה הראשונים, פרטיכלים של כינוסים וועידות בארצות שונות, קטעי עתונות כללית הנוגעים ב"ל, אוספי צילומים, ארכיונים של התנועה החינוכית "השומר הצעיר" בארץ ובארצות שונות, דגלי תנועות ארציות, עלוני הקיבוצים ופרסומיהם, חוברות יובל וזכרון; מדור חברי הקיבוצים שנפטרו (פנקס נעדרים בצירוף צילומיהם). חומר מריכוזי התנועה בעת מלחמת העולם השנייה: וילנה, ורשה, לודז' וליטא; פרשת "יציאת אירופה", קפריסין, חומר מימי השואה, המחתרת והגיטאות וכן לאחר השיחור; מצב היהודים באירופה בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה; תקופת המרד, מיקרופילמים מארכיון רינגלבלום וכל הוצאות "ספרית פועלים".
סקירות מתפרסמות מדי פעם מעל דפי "השבוע בקיבוץ הארצי".
הארכיונאית: אסתר סדן.

קיבוץ לוחמי הגיטאות

בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון

קיבוץ לוחמי הגיטאות, דואר חיפה, טלפון: נהריה 22

בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון למורשת השואה והמרד נוסד ב־19 באפריל 1950, ביום השנה השביעי למרד בגיטו וארשה. תפקידו לשמש מקום מחקר ותיעוד לתקופת חורבן ישראל ולתנועת ההתנגדות היהודית בימי שלוט הנאצים באירופה.
מגזירי הארכיוניים של הבית נזכיר אספים אלה: עזבונו של המשורר יצחק קצנלסון ז"ל, והמקונן הגדול של שואת העם וידידם של תלוצי ישראל במחתרת הלוחמת בגיטו וארשה; ארכיון "החלוץ" אשר נטמן בוארשה ע"י מרדכי טנגבוים-תמרופף וכן חלקים מארכיון טנגבוים-מרטיק מגיטו ביאליסטוק; אוסף של עתונות המחתרת היהודית בפולין הכבושה; תעודות ומסמכים מגיטאות שונים; תעודות של השלטונות הנאציים המרכזיים וכן של שלטונות הכיבוש במקומות שונים באירופה; עדויות של ניצולי השואה; ארכיון המחתרת התלוצית בהולנד; כרטיסייה שמית של פרטיזאנים יהודים באיטליה ויוגוסלביה; אוסף של צילומים מתקופת השואה וכן סרטים דוקומנטריים גרמניים מאותה תקופה.
מפרסומי המוסד: "דפים לחקר השואה והמרד" (הופיעו שני קבצים) וכן "ידיעות בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון" (הופיעו 20 חוברות). על יד המוסד קיימת תצוגה קבועה (מוזיאון השואה והמרד) וכן ספריה מקצועית.

הגנוך פועל בארבעה כיוונים : ריכוז הארכיונים של המוסדות המרכזיים וההסתדרויות הארציות של תנועת המזרחי על חלקיה השונים ; ריכוז ארכיוניהם של אנשים פעילים בתחומים השונים של הציונות הדתית ; איסוף העתונות הציונית-הדתית שיצאה בעבר והיוצאת היום בארצות שונות ובלשונות שונות וכינוסם ומיונם השיטתי של הפירסומים היוצאים לאור על-ידי גופים ומוסדות של תנועת המזרחי ; איסוף צילומים ותמונות של אישי התנועה, רבניה ופרנסיה, מנהיגיה וסופריה, עסקניה ונציגיה וכן של מוסדות, תנועות וועידות וכינוסים וכו'.

המוסד פתוח לקהל בכל ימות החול בשעות 8.00—15.00.

האחראים : גפתלי בן-מנחם, מ. ש. גשורי.

הארכיון הכללי לתולדות ישראל

ירושלים, בנין יד ושם, הר הזכרון, ת.ד. 1062, טלפון : 5716

עם קיבוץ הגלויות הלכה וגברה הכרת הצורך ביצירת ארכיון מרכזי בירושלים, שישמש בית גנים לאומי לתעודות עברו של עם ישראל בתפוצותיו, ובסיס ארכיוני למחקר ההיסטורי היהודי ההולך ומתרכז בירושלים, ולשאר התוקרים בתולדות עם ישראל. הארכיון הכללי לתולדות ישראל של החברה ההיסטורית הישראלית בא למלא את התפקיד הזה והוא שוקד מאז היווסדו, בשנת 1939, על כינוסם השיטתי של ארכיוני קהילות, מוסדות וארגונים יהודיים, אספים ארכיוניים ציבוריים ופרטיים וכן תעודות היסטוריות בודדות מכל תפוצות ישראל.

עם תורבנה של יהדות אירופה הועמדה במרכז פעולתו של הארכיון, בשנים שלאחר המלחמה, הצלת השרידים הארכיוניים של הקיבוצים היהודיים החרבים. משלחות מיוחדות ומומחים מקומיים עוסקים מטעם הארכיון בארצות אירופה השונות בסקר שיטתי של החומר הארכיוני היהודי, ברישומו ובצילומו — במידה שלא ניתן לקבל את החומר עצמו. הוא הדין לגבי חומר ארכיוני הנוגע ביהודים המצוי בארכיונים כלליים, והעשוי להשלים את אספי הארכיון הכללי או לשמש תחליף לחומר היהודי שאבד.

מספר הקהילות היהודיות מעשרות ארצות, שארכיוניהן או שרידיהם שמורים בארכיון הכללי לתולדות ישראל כבר מתקרב לאלף וצילומי המיקרופילם שהתקנו בעשרות ארכיונים יהודיים וכלליים עולים על 700,000. כן הולך וגדל מספר הארכיונים הפרטיים שהופקדו בארכיון ע"י תושבי הארץ והתפוצות.

דו"חות על פעולותיו השוטפות של הארכיון הכללי לתולדות ישראל מתפרסמים בקביעות ב"ציון", רבעון לחקר תולדות ישראל, המוצא לאור מטעם החברה ההיסטורית הישראלית.

הארכיון מספק צילומים ומיקרופילם מחומר שברשותו למטרות מחקר, תמורת תשלום ההוצאות. לרשות החוקרים עומדים מכשירי קריאה למיקרופילמים.

שעות ביקור : בכל ימות השבוע, פרט לשבתות וחגים, בין השעות : 8.30—12.30.

המנהל : ד. י. כהן, מ. א.

הארכיון המרכזי של יד ושם

ירושלים, בנין יד ושם, הר הזכרון, ת.ד. 84, טלפון : 4847 61518

יזמו את הקמת הארכיון המרכזי של יד ושם מיד אחרי המלחמה, אולם הוא נוסד באופן רשמי עם חקיקת "חוק זיכרון השואה והגבורה ירושם", תשי"ג—1953, באלול-אוגוסט 1953. לפי תפקידו ומטרותיו של המוסד "יד ושם" עוסק הארכיון המרכזי — שהוא אחת ממחלקותיו של המוסד — באיסוף החומר המפוזר מתקופת השואה, בהצלתו, בכינוסו, במיונו, בסידורו ובקיסלוגו. הארכיון מספק גם חומר דוקומנטרי ועדוטי נגד פושעי מלחמה כדי להביאם לדין. הארכיון מקיים מגע הדוק עם ארגוני יוצאי ארצות וערים, ועוזר להם בהוצאת מונוגרפיות וספרי הנצחה על קהילות.

בין אוספיו החשובים ביותר יש להזכיר : ארכיון ה"ועדה ההיסטורית במינכן" הכולל אלפי מסמכים גרמניים הנוגעים בעיקר בהשמדת יהדות גרמניה, וכן עדויות של ניצולי השואה ; חומר

גנזך המדינה

ירושלים, הקריה, טלפון: 4327

גנזך המדינה, שגוסד ב-1949, ניתן לו בסיס חוקי עליידי חוק הארכיונים תשט"ו-1955. הגנזך הוא ארכיונה הרשמי של מדינת ישראל. בהתאם לחוק חייבים כל משרדי הממשלה, מוסדות המדינה והרשויות המקומיות להפקיד את תיקיהם בגנזך המדינה, במידה שאין בהם עוד צורך בעבודת המינהל השוטף, ובמידה שיש להם ערך לזמן ארוך מבחינה מדעית או אדמיניסטרטיבית. בהתאם לחוק הארכיונים נתמנה באוגוסט 1956 גנז המדינה; תפקידו לפקח על סדרי הארכיונים במדינה ולהסדיר את הבעור של חומר ארכיוני חסר ערך מדעי או אדמיניסטרטיבי. בגנזך נשמרים גם התיקים של מוסדות השלטון בארץ שקדמו למדינת ישראל וכן תעודות היסוד לקיום המדינה ולפעולותיה, כגון מגילת העצמאות, חוקי המדינה, כתבי האמנה, הסכמים עם מדינות זרות וכד'.

בספריה המצורפת לארכיון מרוכזים: ספרות על מדינת ישראל, כל הפרסומים של מוסדות המדינה, אוסף תקליטים ואוסף סרטים דוקומנטריים על מאורעות חשובים בחיי המדינה והארץ. כן משמש הגנזך סוכנות מרכזית לחילופי פרסומים רשמיים עם ארצות זרות. הגנזך מפרסם באופן קבוע חוברות דר'חדשיות "רשימת פרסומי הממשלה".
שעות העבודה: שעות העבודה המקובלות במשרדי הממשלה.
גנז המדינה: ד"ר א. ביין
הממונה על גנז המדינה: ד"ר פ. א. אלסברג

הארכיון הציוני המרכזי

ירושלים, רח' אבן-גבירול 1, ת.ד. 92, טלפון: 4671

הארכיון הציוני המרכזי, שגוסד בשנת 1919 בברלין והועבר לירושלים בשנת 1933, הוא הארכיון ההיסטורי של התנועה וההסתדרות הציונית העולמית על מוסדותיהן וארגוניהן, ושל הסוכנות היהודית. תפקידו — לרכז את החומר התעודתי לתולדות הציונות בארץ ובגולה, ולתולדות בנין ארץ ישראל.

יסוד לאוספיו הם התיקים הרשמיים של משרדיה המרכזיים של ההסתדרות הציונית מאז ייסודה ב-1897, של הסוכנות היהודית והקרנות הלאומיות, והארכיונים של המוסדות המרכזיים של היישוב בארץ לפני קום המדינה (ארכיון הוועד הלאומי ועוד). השלמה לאוספים אלה הם ארכיוני האישים, שהחשובים בהם הם ארכיוניהם של תיאודור הרצל ונשיאיה האחרים של ההסתדרות הציונית, וארכיוני ארגונים ציוניים מאז תקופת חיבת ציון.

מלבד המחלקות הארכיוניות מקיים הארכיון 5 מדורים לאוספי עזר: הספריה (35.000 כרך), אוסף עתונות, אוסף כרוזים ודברי דפוס קטנים, אוסף תמונות, אוסף סרטי קול וסרטי קולנוע. הארכיון מקיים שירותים אלה: חדר-עיון, הפתוח לקהל בכל ימי חול בשעות 9.00 עד 14.00; שירות צילום במיקרופילם, שירות השאלה לספריות ולמוסדות מדע מוכרים בארץ.

הארכיון מפרסם ביולטין ביבליוגרפי קבוע "הספרות הציונית", מדריכים לאוספי הארכיון ורשימות-תעודות. במרכז פירסומי התעודות נמצאת הכנת ההוצאה של כל כתבי הרצל ב-20 כרכים. המנהל: ד"ר א. ביין.

גנזך הציונות הדתית

מוסד הרב קוק, שכונת מימון, ירושלים, ת.ד. 642, טלפון: 4709

גנזך הציונות הדתית עליידי "מוסד הרב קוק" גוסד בקיץ תשי"ג (1953) במטרה לכנס את החומר הנוגע לתולדות הציונות הדתית בכל תקופותיה ועל כל שלוחותיה וחלקה של יהדות התורה בבנין הארץ.

הארכיונים בישראל

סקירות על המוסדות

חברי האיגוד הארכיוני בישראל

ירושלים תשי"ט / 1959

האיגוד הארכיוני בישראל